

BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁS ORSZÁGOS PARANCSNOKSÁGA
KÖZPONTI KIVIZSGÁLÓ ÉS MÓDSZERTANI INTÉZET

KATEGÓRIA-BESOROLÁS MÓDSZERTAN

2024. március

TARTALOM

1.	A kategória-besorolás funkciója és etikai kérdései	3
2.	A kategóriába-sorolás keretei.....	4
3.	A kategória-besorolást végző szervezeti egységek	5
3.1.	A kezdeti kategória-besorolástól eltérő esetek	7
4.	A kategóriába-sorolás módszertana	9
4.1.	A kockázatelemzési, valamint a reintegrációs programok kiválasztását elősegítő vizsgálat keretei.....	10
4.2.	Az elítéltek visszaesési és fogvatartási kockázatértékelésének eszköze és keretei	13
4.3.	Javaslat a speciális részlegekre való bevonásra	16
5.	A kategóriába besorolás egyéb szabályai	17
6.	Jogorvoslati és kontrollmechanizmusok	18
6.1.	Panaszügyek.....	19
6.2.	Felülvizsgálati lehetőségek	19

1. A kategória-besorolás funkciója és etikai kérdései

A fogvatartotti klasszifikáció alapja az elítéltek kriminológiai jellemzőin alapuló kategória-besorolása, amely kifejezi társadalomra gyakorolt veszélyességüket és büntetés-végrehajtási intézetben (a továbbiakban: bv. intézet) prognosztizálható magatartásukat. A kategória-besorolás határozza meg többek között az együttes elhelyezés lehetőségét és a végrehajtás rendjének szigorúságát.

Az elítéltek legelső, kezdeti kategória-besorolása jelöli ki a kategóriarendszeren belüli előrehaladás lehetőségeit, a potenciális előmenetel időtartamát, azaz, hogy milyen fogvatartotti életpályát tud egy elítélt bejárni. A jogszabály a végrehajtási fokozatokhoz – mint garanciális elemekhez – köthetően határozza meg, hogy főszabály szerint kit, milyen kategóriába kell és lehet besorolni. Mindazonáltal egyes esetekben, bv. bírói felülvizsgálat mellett lehetőség van enyhébb és szigorúbb irányban eltérni a főszabály szerint meghatározott kategóriáktól, azaz az elítéltek életrendjét jelentősen meghatározó döntések meghozatalára.

Ennek okán ki kell térni a kategória-besorolás etikai alapelveire is, melyek szakmai támaszként, zsinórmértékként szolgálhatnak a döntések meghozatalában. A kezdeti kategória-besorolás menetében figyelembe kell venni a szabadságvesztés végrehajtási alapelveit, így különösen:

- A fokozatosság és a végrehajtás progresszivitásának elve, azaz az elítélt – aktív együttműködésén alapulóan – a szabadulása közeledtével fokozatosan enyhébb, a szabad élethez közelítő életkörülmények közé való kerülésének biztosítása
- A végrehajtás egyéniesítésének elve, azaz az alkalmazott eljárások, döntések az elítélt személyiségéhez, egyéni jellemzőihez kell, hogy igazodjanak, mely jelen esetben magában foglalja a kriminológiai, biztonsági, reintegrációs, pszichológiai és egészségügyi szempontok szerinti klasszifikációt.

A végrehajtás elveit figyelembevéve a kategória-besorolásnak elő kell segítenie a büntetési célok érvényesítését:

- Az elítéltek főszabály szerinti besorolásától eltérő szigorítás vagy enyhítés csak a végrehajtási elvek és joghátrányok érvényesítése mellett lehetséges, melyet minden esetben indokolni szükséges.
- A kezdeti kategória-besorolás nem alapulhat személyekhez, illetve egyes bűncselekményekhez köthető előítéleten.
- A visszaesési kockázatok kezelése érdekében a kezdeti kategória-besorolás keretében van lehetőség beavatkozási irányokat meghatározni, melyek a fogvatartási és visszaesési kockázatok csökkentését célozzák.
- A társadalmi reintegráció elősegítése, a normalizáció, a nyitottság, valamint a felelősség és az önbecsülés elve a kategória-besorolásból következően, de a kreditrendszer adta előmenetelben kell, hogy kiteljesedjen.

2. A kategóriába-sorolás keretei

Az ítéletben meghatározott végrehajtási fokozat határozza meg, hogy az egyes elítélteket főszabály szerint melyik kategóriák közül, milyen kategóriába lehet, és milyen kategóriába nem lehet besorolni.

A letartóztatás végrehajtása, a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtása, a közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtása, a büntetőjogi elzárás, a szabálysértési elzárás, valamint a rendbírság helyébe lépő elzárás végrehajtása során a kredit- és kategóriarendszer nem alkalmazandó.

A főszabálytól való eltérést az enyhébb kategóriákba is csak meghatározott esetekben engedi a szabályzó, szigorúbb kategóriába való besorolás esetén pedig bv. bírói kontrollhoz (felülvizsgálati kérelem) kötött a döntés (lásd később a jogorvoslati és kontrollmechanizmusok fejezet).

KEZDETI BESOROLÁSI LEHETŐSÉGEK ÉS AZOK KORLÁTOZÁSAI			
KAT.	FOGHÁZ	BÖRTÖN	FEGYHÁZ
V.	<i>Kezdeti besorolásban nem kerülhet</i>	<i>Bv. bírói felülvizsgálat mellett</i>	<i>Főszabály szerinti besorolás</i>
IV.	<i>Bv. bírói felülvizsgálat mellett</i>	<i>Főszabály szerinti besorolás</i>	
III.	<i>Főszabály szerinti besorolás</i>		<i>Ha az elítélt első alkalommal ítélték nem személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt három évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésre, vagy legalább egy évet töltött letartóztatásban</i>
II.		<i>Kezdeti besorolásban nem kerülhet</i>	
I.	<i>Ha az elítéltet első alkalommal ítélték szabadságvesztésre, amelynek a tartama az egy évet nem haladja meg</i>	<i>Kezdeti besorolásban nem kerülhet</i>	

Ezen korlátozások figyelembevételével az elítéltek tényleges kategória-besorolása jogszabály szerint a kockázatelemzési vizsgálat alapján kerül meghatározásra. Fontos működési elem, hogy kategória-besorolás mellett az elítéltek számára speciális (reintegrációs célú) programokba vagy speciális részlegekre való bevonásra is javaslatot lehet tenni, azaz a kockázatok felmérése mellett, kezelési javaslatok előíranyzása is cél.

Ennek a kettős célnak megfelelően a kockázatelemzési, valamint a reintegrációs programok kiválasztását elősegítő vizsgálat az alábbi módszertani szempontok figyelembevételével lehetséges:

- a) *Az elítélt által elkövetett bűncselekmény jellemzői*
- b) *A szabadságvesztés büntetés tartama, illetve annak hátralévő része és végrehajtási fokozata*
- c) *Az elítélt kriminológiai jellemzői*
- d) *Az elítélt visszaesési és fogvatartási kockázata*
- e) *Az elítélt korábbi fogvatartása során tanúsított magatartása*
- f) *Az elítélt kockázatelemzési vizsgálat során tanúsított magatartása*¹.

Ezen szempontokat a törvény szabja meg, így a besorolások meghatározásában és a bírói felülvizsgálatokban is ezen jellemzőkre kell tudni visszavezetni a döntéseket. A fenti hat szempont közül az elítéltek visszaesési és fogvatartási kockázata egy önálló, külön kockázatelemzési rendszer eredménye, melynek célja a kategória-besorolás mellett elsősorban a kockázatok csökkentésének, és a reintegrációs programok kiválasztásának elősegítése.

3. A kategória-besorolást végző szervezeti egységek

A kategória-besorolást a törvény különböző szervezeti egységekhez köti a bv. szervezeten belül. Minél szigorúbb feltételekkel jár egy kategória-besorolásból adódó életrend, annál magasabb szintű szervezeti egység hoz döntést a besorolásról. Ez részben garanciális célokat szolgál, részben pedig leválasztja a besorolást a végrehajtási folyamatról. A kategória-besorolás ezáltal egyfajta szakértői tevékenységnek minősül, melynek szabályozása, egységes módszertana szolgálja a büntetési célok érvényesülését.

Ennek megfelelően a felhívásra jelentkező, elővezetésre kerülő vagy letartóztatottból jogerős ítéletének megkezdése céljából átfogadott elítélt kockázatelemző, valamint az egyéb reintegrációs programokat és döntéseket elősegítő vizsgálatát – az ítélet alapjául szolgáló bűncselekménytől vagy az ítélet hosszától függően – és kezdeti kategória-besorolását az alábbi szervezeti egység végzi:

- a) A Központi Kivizsgáló és Módszertani Intézet (a továbbiakban: KKMI) végzi, ha
  - az elítéltet a Btk. XIX. Fejezetébe tartozó (a nemi élet szabadsága és nemi erkölcs elleni) bűncselekmény **vagy** a Btk. 160. § (2) bekezdése szerint minősülő emberölés tettesként történő elkövetése miatt ítélték szabadságvesztésre, annak tartamára való tekintet nélkül²; **vagy**
  - az elítéltet egy ítéletben 15 évi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztésre ítélték bármely bűncselekmény elkövetéséért³; **vagy**

¹ A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (2024. III. 1-től hatályos állapot, a továbbiakban: Bv. tv.) 92. § (2) bekezdés

² Bv. tv. 92. § (3) bekezdés aa) pont

³ Bv. tv. 92. § (3) bekezdés ab) pont

- ha az elítélttel szemben újabb vagy összbüntetésként megállapított, a fenti feltételeknek megfelelő (Btk. XIX. fejezetbe tartozó vagy 160. § (2) bekezdés szerint minősülő, illetve legalább 15 év tartamú) szabadságvesztést kell végrehajtani, kivéve, ha az összbüntetésbe foglalt alapítélet tekintetében a KKMI a vizsgálatot már elvégezte⁴.
- b) A KKMI agglomerációs szervezeti egysége végzi, ha
- az elkövetett bűncselekmény nem a KKMI kockázatértékelési feladatkörébe tartozó bűncselekmények egyike, és
  - a szabadságvesztés vagy több szabadságvesztés esetén azok együttes tartama, illetve a Btk. 92-92/B. §-a szerinti beszámítás esetén a még végrehajtásra váró tartama az 5 évet meghaladja, több ítélet esetén függetlenül attól, hogy az össztartam átlépi-e a 15 évet⁵, **vagy**
  - ha az újabb szabadságvesztés vagy több újabb szabadságvesztés esetén – amennyiben az értesítőlapok egy éven belül érkeztek be – azok együttes tartama, illetve a Btk. 92–92/B. §-a szerinti beszámítás esetén a még végrehajtásra váró tartama az 5 évet meghaladja, és az elítélt I. vagy II. kategóriába van sorolva⁶.
- c) Az elítélt elhelyezése szerinti bv. intézet Befogadási és Fogvatartási Bizottsága (a továbbiakban: BFB) végzi, ha
- az elítélt bűncselekmény típusa vagy szabadságvesztése hossza alapján a vizsgálat nem a KKMI vagy a KKMI agglomerációs egységének a feladatköre (tehát 5 évet nem meghaladó tartamú ítélet esetén, csak abban az esetben, ha az nem a Btk. XIX. fejezetbe tartozó vagy 160. § (2) bekezdés szerint minősülő)⁷, **vagy**
  - az elítéltet az anya-gyermek részlegre helyezték⁸, **vagy**
  - az elítélttel szemben újabb vagy összbüntetésként megállapított szabadságvesztést kell végrehajtani, melynek tartama nem éri el az 5 évet, és az összbüntetésbe foglalt alapítélet a KKMI kockázatértékelési feladatkörébe tartozott, és a KKMI a vizsgálatot korábban már elvégezte⁹.

A szabályozásból látszik, hogy az elmúlt években kialakított gyakorlat szerint a KKMI végzi a továbbiakban is meghatározott elítélti körök kockázatértékelését, kiegészülve a kategória-besorolással, a többi elítélt vizsgálata és besorolása pedig két szinten valósul meg, átmenetet képezve a KKMI mint önálló intézet koncepciója és a gyakorlatban megvalósuló bv. intézeti kockázatértékelés között.

Fontos megjegyezni továbbá, hogy az újabb vagy összbüntetésként megállapított szabadságvesztés esete csak részben követi az illetékesség általános logikáját. A törvény meghatározza azokat az eseteket, amelyekben ez a logika érvényesül (például bűncselekményi

⁴ Bv. tv. 92. § (4) bekezdés

⁵ Bv. tv. 92. § (3) bekezdés b) pont

⁶ Bv. tv. 97/A. § (4) bekezdés b) pont

⁷ Bv. tv. 95. § (4) bekezdés a) pont

⁸ Bv. tv. 95. § (4) bekezdés b) pont

⁹ Bv. tv. 95. § (4) bekezdés c) pont

kör megjelölése), az összes többi esetben azonban az újabb kockázatelemzési vizsgálatot a BFB hatáskörébe utalja. E mögött az a koncepció áll, hogy egyrészt a kiemelt (KKMI hatáskörébe tartozó) bűncselekményi kör minden esetben a KKMI által kerüljön kivizsgálásra, másrészt pedig, hogy a végrehajtási sorrendet befolyásoló ítéletek, vagy a kategória-besorolásra a szigorítás irányában kiható ítéletek esetén az illetékesség szerinti szerv lefolytassa az újabb kockázatelemzési vizsgálatot. Mindeközben az utóbbit nem befolyásoló és az előbbit nem érintő esetekben a bv. intézet maga vizsgálja felül a kategória-besorolást az újabb vagy összbüntetésbe foglalt ítélet vonatkozásában.

3.1. A kezdeti kategória-besorolástól eltérő esetek

Az elhelyezés szerinti bv. intézet BFB-je kezdeményezheti az elítélt újabb kockázatelemzési vizsgálatát a KKMI-nél vagy a KKMI agglomerációs szervezeti egységénél. A jogszabály e tekintetben megkülönböztet kötelező és lehetséges eseteket az alábbiak szerint.

3.1.1. Kötelező az újabb kockázatelemzési vizsgálat kezdeményezése:

- a) A KKMI-nél, ha
  - az elítélttel szemben újabb vagy összbüntetésként megállapított, a KKMI kockázatelemzési feladatkörébe tartozó (Btk. XIX. fejezetbe tartozó vagy 160. § (2) bekezdés szerint minősülő, illetve legalább 15 év tartamú) szabadságvesztést kell végrehajtani¹⁰, és
    - o az összbüntetésbe foglalt alapítélet tekintetében a KKMI a vizsgálatot korábban még nem végezte el,
    - o függetlenül attól, hogy az újabb ítélet vagy összbüntetés változtat-e a végrehajtás sorrendjén.
- b) Tekintettel arra, hogy kötelező elvégezni az újabb kockázatelemzési vizsgálatot és újabb kezdeti kategória-besorolást, amennyiben az elítélt új ítélete változtat a végrehajtás sorrendjén¹¹, ha az illetékesség megkívánja, akkor a BFB-nek kezdeményeznie kell az eljárás lefolytatását a KKMI-nél vagy az agglomerációs szervezeti egységénél¹².
- c) Rendkívüli jogorvoslat (perújítás, felülvizsgálat, a törvényesség érdekében emelt jogorvoslat vagy jogegységi eljárás) esetén csak akkor kell elvégezni az újabb kockázatelemzési vizsgálatot, ha a cselekmény minősítése is változik, és ez alapján a kockázatelemzési vizsgálat már a KKMI feladatkörébe tartozik¹³.

---

¹⁰ Bv. tv. 92. § (4) bekezdés

¹¹ Bv. tv. 97/A. § (2) bekezdés

¹² Bv. tv. 97/A. § (4) bekezdés

¹³ Bv. tv. 97/A. § (5) bekezdés a) pont

- d) Reintegrációs őrizetbe helyezés vagy feltételes szabadságra bocsátás előterjesztését megelőzően, illetékesség szerint, egyes esetekben újabb kockázatelemzési vizsgálat kezdeményezése kötelező¹⁴.

3.1.2. Az alábbi esetekben kezdeményezhető a kockázatelemzési vizsgálat:

- a) A KKMI agglomerációs szervezeti egységénél, ha az újabb szabadságvesztés vagy több újabb szabadságvesztés esetén – amennyiben az értesítőlapok 1 éven belül érkeztek be – azok együttes tartama, illetve a Btk. 92-92/B. §-a szerinti beszámítás esetén a még végrehajtásra váró tartama az 5 évet meghaladja, és az elítélt I. vagy II. kategóriába van sorolva¹⁵.
- b) Rendkívüli jogorvoslat (perújítás, felülvizsgálat, a törvényesség érdekében emelt jogorvoslat vagy jogegységi eljárás) esetén csak akkor, ha annak következtében a szabadságvesztés tartama 5 évvel hosszabbodik, az elítélt I. vagy II. kategóriába van sorolva és annak elvégzését a BFB szükségesnek tartja¹⁶.

A KKMI vagy az agglomerációs szervezeti egysége a fenti esetekben – amennyiben azt szükségesnek tartja – az elítéltnak a vizsgálatra történő átszállítása iránt intézkedhet, egyéb esetben a vizsgálatot a bv. intézeti előterjesztésben foglalt adatokra és értékelő véleményekre alapozva végzi el a kezdeményezéstől, vagy ha az elítélt átszállítására került sor, az átszállítástól számított 15 napon belül¹⁷.

Az újabb kockázatelemzési vizsgálat eredményeként a KKMI vagy az agglomerációs szervezeti egysége az elítélt aktuális kategória-besorolásához képest eggyel szigorúbb kategóriába történő visszasorolásáról dönthet, vagy az I. kategóriába sorolt elítéltet a III. kategóriába visszasorolhatja¹⁸:

- ha az újabb szabadságvesztés vagy több újabb szabadságvesztés esetén – amennyiben az értesítőlapok 1 éven belül érkeztek be – azok együttes tartama, illetve a Btk. 92-92/B. §-a szerinti beszámítás esetén a még végrehajtásra váró tartama az 5 évet meghaladja, és az elítélt I. vagy II. kategóriába van sorolva;
- a rendkívüli jogorvoslat következtében a szabadságvesztés tartama 5 évvel hosszabbodik, és az elítélt I. vagy II. kategóriába van sorolva.

Ezekben az esetekben a határozattal szemben bírósági felülvizsgálati kérelem nyújtható be.

---

¹⁴ Bv. tv. 96. § (1) bekezdés l) pont

¹⁵ Bv. tv. 97/A. § (4) bekezdés b) pont

¹⁶ Bv. tv. 97/A. § (5) bekezdés b) pont

¹⁷ Bv. tv. 93. § (2) bekezdés

¹⁸ Bv. tv. 93. § (3) bekezdés

4. A kategóriába-sorolás módszertana

A kategóriába sorolás magában foglalja a befogadáskori fogvatartási és visszaesési kockázatok felmérésére vonatkozó feladatokat, emellett szorosan kapcsolódik a KKMI alapkoncepciójához tartozó klasszifikációs működéshez.

Technikailag két kockázatelemzést értelmel a jogszabály, az egyik a másik részeseleme. Az egyik a kategória-besorolás alapját képző „*kockázatelemzési, valamint a reintegrációs programok kiválasztását elősegítő vizsgálat*”, melynek szempontjait¹⁹ a törvény határozza meg. Ezen szempontokon belül nevesíti a törvény az elítélt visszaesési és fogvatartási kockázatának²⁰ felmérését, azaz a kockázatértékelést. Ugyanakkor a kockázatértékelést a szabadságvesztés során a biztonság és a rend fenntartása érdekében folyamatosan szükséges monitorozni, indokolt esetben újra elvégezni.

A jogszabály tehát kijelöli a kategóriába soroláshoz kapcsolódó kockázatértékelés hat fő szempontját, melyek a következők.

- a) *Az elítélt által elkövetett bűncselekmény jellemzői*²¹. Azaz fokozott figyelmet érdemel, hogy az ítélet alapjául szolgáló bűncselekmény személy elleni erőszakos vagy kiemelt tárgyi súlyú-e, történt-e bünszervezetben vagy bünszövetségben való elkövetés, tartalmaz-e minősítő körülményt, valamint, hogy a korábbi elítélések során az elítélt hasonló cselekményeket követett-e el.
- b) *A szabadságvesztés büntetés tartama, illetve annak hátralévő része és végrehajtási fokozata*²². Azaz, hogy az elítélt milyen hosszú ítéletet vagy ítéleteket kapott, meddig kell a büntetés-végrehajtási rendszeren belüli tartózkodását tervezni. A végrehajtási fokozat pedig alapjaiban határozza meg, hogy kit milyen kezdeti kategóriába lehet besorolni.
- c) *Az elítélt kriminológiai jellemzői*²³. Az elítélt jogi és kriminológiai értelemben vett visszaesése, korábbi normaszegései, az elítélt kriminalitásának kiterjedtsége, a korábbi bűncselekményeinek jellege, fokozata.
- d) *Az elítélt visszaesési és fogvatartási kockázata*²⁴. A felmérni kívánt visszaesési és fogvatartási kockázatokat (szuicidum, szerhasználat, agresszivitás, kiszolgáltatottság stb.) a jogszabály taxatívén rögzíti. Azaz a kockázati szintek felmérésének célja mindenki számára ismert és nyilvánosan deklarált. Az elítélt kockázati szintjei segíthetnek a kategória-besorolásban is, de kiemelten a biztonsági szükségletek és speciális programok/részlegek meghatározásában.
- e) *Az elítélt korábbi fogva tartása során tanúsított magatartása*²⁵. Azaz a korábbi fogva tartásai (beleértve a letartóztatás időszakát is) alatt tanúsított fegyelemsértései, annak

---

¹⁹ Bv. tv. 92. § (2) bekezdés

²⁰ Bv. tv. 92. § (2) bekezdés d) pont

²¹ Bv. tv. 92. § (2) bekezdés a) pont

²² Bv. tv. 92. § (2) bekezdés b) pont

²³ Bv. tv. 92. § (2) bekezdés c) pont

²⁴ Bv. tv. 92. § (2) bekezdés d) pont

²⁵ Bv. tv. 92. § (2) bekezdés e) pont

erőszakos jellege, valamint a jutalmazása, mely az együttműködési hajlandóság pozitív kifejeződéseként értelmezhető.

- f) *Az elítélt kockázatelemzési vizsgálat során tanúsított magatartása*²⁶. Az elítélt befogadás során tanúsított együttműködési hajlandósága, a befogadására szolgáló részlegben eltöltött ideje alatti fegyvelemsértései, erőszakos cselekményei, vagy éppen a jutalomszerzései.

4.1. A kockázatelemzési, valamint a reintegrációs programok kiválasztásának elősegítő vizsgálat keretei

A kezdeti kategóriába-soroláshoz tartozó kockázatelemzési vizsgálat során figyelembe kell venni az elítéltről rendelkezésre álló statikus és dinamikus adatokat egyaránt. Ezek az adatok részben az elítélt számára ismert dokumentumokból (pl. ítéletkiadmány), részben az elítélt önbevallásán alapuló válaszokból (pl. prediktív mérőeszköz (a továbbiakban: PME) kérdéseire adott válaszok) származnak. Ilyen értelemben tehát az elítélt minden olyan információnak a birtokában van, amit a kategória-besoroláskor felhasználunk, azonban ezen információk biztonsági és fogvatartási szempontból készült elemzéseit (feljegyzések, vélemények, fogvatartási kockázatértékelések stb.) mint döntés-előkészítő iratokat nem ismerheti meg.

A besorolás folyamán szem előtt kell tartani azt, hogy az egyes szervezeti elemek (KKMI, KKMI agglomerációs szervezeti egysége, bv. intézet) a törvény logikájából fakadóan jellemzően eltérő tárgyi súlyú kategóriákkal találkoznak, azaz pl. a bv. intézet alapvetően I-III., a KKMI agglomerációs szervezeti egysége III-V. kategóriába sorolással találkozhat nagyobb valószínűséggel. Ugyanakkor a kategóriák egymáshoz való viszonyának össz-szervezeti szinten tükröződnie kell, törekedve arra, hogy a kategóriákon belül a kockázatelemzési vizsgálat eredményei alapján homogenitást lehessen megállapítani. Vagyis, a besorolást végző szervek vagy a bv. intézetek közötti különbség nem adhat okot a kategória-besorolás végeredményén, a kategóriába tartozás értelmezési keretén vagy adott kategórián belüli eltérésekre.

A döntéshozatal során a törvényben deklarált szempontokat együttesen kell mérlegelni. Főszabály szerint törekedni kell arra, hogy a kategória-besorolás eredménye az elítélt jelenlegi és az aktuálisan rendelkezésre álló információk alapján anticipált együttműködési hajlandóságát tükrözze, ne pedig az elkövetett bűncselekmény szubjektív megítélését. A bűncselekmény jellegére és tárgyi súlyára az ítélező bíróságnak az ítélet tartam és a végrehajtási fokozat megállapításával reagálnia, így a kategória-besoroláskor arra kockázati faktorként érdemes gondolni.

A kategóriába sorolás folyamatában alapvetően tehát a következő információforrásokra támaszkodhatunk: a) közhiteles nyilvántartás és más fogvatartotti adatbázisok (statikus

---

²⁶ Bv. tv. 92. § (2) bekezdés f) pont

adatok), illetve b) az elítélt maga (dinamikus adatok). Az egyes szempontok mérlegelésénél az alábbiak nyújthatnak szakmai támpontot:

- Az ítéletben meghatározott végrehajtási fokozat elsődleges keretként szolgál a kategória-besorolás folyamán, hiszen meghatározza azokat a lehetőségeket, melyekben a besorolás történhet. A fokozatokhoz kapcsolódóan alapesetben két-két kategóriába sorolhatunk. A besorolásnál azt a logikát követjük, hogy a kedvezőbb besorolásból indulunk ki (I. Bv. tv. 9. § (2) bekezdés), és a rendelkezésre álló információk alapján igazoljuk ezt, vagy döntünk a szigorúbb besorolásról.
- Ha egy olyan személy kockázatértékelését végezzük, aki már több szabadságvesztést is töltött, szerteágazó bűncselekményi kör miatt, még ha problémamentesek is voltak a fogvatartásai, akkor sem mondhatjuk, hogy a büntetés (a korábbi szabadságvesztései során) elérte célját, tehát mindent egybevetve (más szempontok figyelembevételével) indokolt lehet a szigorúbb kategóriába való besorolása. A jogszabályi rendelkezés²⁷ szerint az elítélt akkor sorolható a szigorúbb kategóriába, ha:
  - személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt ítélték el,
  - visszaeső, különös visszaeső,
  - a visszaesési és fogvatartási kockázati értéke közepes vagy magas,
  - a letartóztatása vagy a korábbi fogvatartása során súlyos fegyelemsértést követett el, ide nem értve, ha emiatt ítélték el, vagy
  - a kockázatelemzési vizsgálat során nem volt együttműködő.
- A kriminológiai jellemzők és a visszaesés kapcsán vizsgálni kell a korábbi bűncselekményeket és az azokért kapott ítéleteket is. Szakirodalmi adatok szerint a kiterjedt kriminalitás (azaz, ha valaki többféle bűncselekményt követett el) növeli a visszaesési kockázatot, mivel valószínűsíti, hogy az adott személy prokriminális attitűdökkel rendelkezik. Az ítélkező bíró általában dönt a jogi visszaesésről, mely megjelenik az ítéletben is, azonban ez csak a letöltendő szabadságvesztéseket tartalmazza, és csak a jogi értelemben vett visszaesést. Kriminológiai értelemben azonban a visszaesés tágabb fogalom, illetve, mivel pl. a pénzbüntetés és a közérdekű munka büntetés kiszabása mögött is bűncselekmény áll, a letöltendő szabadságvesztés büntetés ez esetben már visszaesést jelent. Ahogyan a büntetés-végrehajtásban, úgy az ítélkezésben is megjelenik a fokozatosság elve, amit a kategória-besorolás folyamatában figyelembe kell venni.
- Fentiek mellett a Bv.tv. 190. § (3) bekezdése tükrözi azt a jogalkotói szándékot, hogy a feltételes kedvezmény ideje alatt elkövetett újabb bűncselekmény kellő súlyt kapjon a kategória-besoroláskor, hiszen ez egyben nyilvánvalóan rámutat arra, hogy a korábbi szabadságvesztés büntetés nem volt elég a jogkövető magatartás kialakításához.
- A fogvatartási kockázatok vizsgálata a kategóriába-sorolás során végzett kockázatelemzés része, mely ugyancsak hatással van a döntésre, erről később részletesebben is szó esik.

---

²⁷ A szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII.19.) IM rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 30/A. § (1) bekezdés c) pont

- Az elítélt magatartásának vizsgálatakor két információforrásra támaszkodhatunk. Egyrészt, vizsgálni kell a korábbi fogvatartások ideje alatt és a letartóztatás idején készült feljegyzéseket, véleményeket, valamint a fegyelmi-jutalmi helyzetet. Másrészt, fontos elem az elítélt magatartásának monitorozása a kivizsgálási időszakban, valamint a személyes meghallgatás, ahol a befogadáson, a PME felvételén és az egyéb elmondott információkon túl személyes benyomást is szerezhethet a besoroló (kiváltképp az együttműködési hajlandóságról), mely árnyalni képes a képet, illetve segítheti a speciális részlegeken való elhelyezés javaslatáról való döntést.

4.1.1. A végrehajtási fokozathoz képest szigorúbb kezdeti kategória-besorolás

A törvény lehetőséget ad arra, hogy bizonyos esetekben a végrehajtási fokozathoz képest besorolható kategóriáknál eggyel szigorúbb kategóriába sorolásról határozzunk már a kezdeti besorolásnál.

Amennyiben az elítélt:

- fogvatartási kockázatára,
- korábbi fogvatartása során tanúsított magatartására,
- együttműködési készségének hiányára, vagy
- kockázatelemzési vizsgálat során tanúsított magatartására

tekintettel a végrehajtási fokozatához rendelt lehetséges kezdeti kategóriák egyikébe történő besorolása a végrehajtás rendjét veszélyeztetné, akkor a kezdeti besorolása a jogszabályban lefektetettnél eggyel szigorúbb kategóriában is meghatározható.

A jogszabályi rendelkezés²⁸ szerint az elítélt eggyel szigorúbb kategóriába akkor sorolható, ha:

- a korábbi fogvatartása során a magatartása a személyi állománnyal szemben kirívóan szembehelyezkedő volt,
- a kapott fegyelmi fenyítése alapjául szolgáló cselekménye személy elleni erőszakos jellegű volt,
- szökésre, szökési kísérletre vagy előkészületre vonatkozó megalapozott információ vált ismertté, vagy
- a fogvatartotti szubkultúrában betöltött szerepe alapján megalapozottan feltehető, hogy a fogvatartás rendjét és biztonságát súlyosan veszélyeztető magatartást fog tanúsítani, továbbá
- tízévi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztéssel fenyegetett személy elleni erőszakos bűncselekményt követett el,
- többszörös, illetve erőszakos többszörös visszaeső, vagy
- az újabban elbírált bűncselekményt a reintegrációs őrizete vagy a feltételes szabadságra bocsátása alatt követte el,
- a visszaesési és fogvatartási kockázati értéke magas, vagy
- a vizsgálat során az együttműködést megtagadja.

---

²⁸ Vhr. 30/A. § (1) bekezdés d) pont

Ha a BFB kezdeti szigorúbb kategória-besorolást lát indokoltnak, javaslatát jóváhagyásra felterjeszti a KKMI-hez. A kezdeti szigorúbb kategória-besorolásról hozott határozattal szemben bírósági felülvizsgálati kérelem nyújtható be²⁹.

4.1.2. A végrehajtási fokozathoz képest kedvezőbb kezdeti kategória-besorolás

A kezdeti kategória-besorolás speciális eseteinek tekinthetők azok, melyekben lehetőség nyílik a végrehajtási fokozat adta kategóriáknál kedvezőbb besorolásra, ha a kockázatelemzési vizsgálat nem tár fel ennek ellentmondó körülményt, a számára felkínált reintegrációs célú programok, oktatási, munkáltatási lehetőségek kapcsán együttműködő volt, a letartóztatása alatt enyhe vagy általános rezsimbe volt sorolva, illetve a letartóztatása alatt kapott jutalmazások, illetve fenyítések arányát is figyelembe véve várhatóan együttműködő magatartást fog tanúsítani³⁰. Ezek közös jellemzője az, hogy a törvény bizonyos feltételekhez köti ezt a döntést:

- fogház fokozatnál: I. kategóriába sorolás akkor, ha első alkalommal tölt szabadságvesztést, és ítélettartama az 1 évet nem haladja meg (kötelező eset)³¹,
- börtön fokozatnál: II. kategóriába sorolás – minimumfeltétel: első alkalommal és maximum 3 évre szabadságvesztésre ítélt, nem erőszakos bűncselekmény miatt³², VAGY legalább 1 évig letartóztatásban volt –utóbbi teljesülése esetén a magatartás alapján mérlegelhető³³,
- fegyház fokozatnál: III. kategóriába sorolás – minimumfeltétel: legalább 1 évig letartóztatásban volt – ennek teljesülése esetén a magatartás alapján mérlegelhető³⁴.

4.1.3. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést töltők kezdeti kategória-besorolása

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést töltő elítélteket V. kategóriába kell sorolni³⁵. Kockázatértékelésüket a KKMI végzi, melynek célja tehát így nem a kategóriába sorolás, hanem a fogvatartási kockázatok mérése, speciális részlegre helyezésükre, valamint a számukra nyújtandó reintegrációs programokra javaslatétel.

4.2. Az elítéltek visszaesési és fogvatartási kockázatértékelésének eszköze és keretei

A kockázatértékelés intézményileg két irányra tagozódik. Az elítéltek többségét illetően a bv. intézetek helyi szinten végzik a kockázatértékelést, míg a kiemelt tárgyi súlyú elítélti kör esetében ez már központilag zajlik, mely módszertanilag a bv. intézeti gyakorlat mellett

---

²⁹ Bv. tv. 97. § (4) bekezdés

³⁰ Vhr. 30/A. § (1) bekezdés a) pont

³¹ Bv. tv. 97. § (3) bekezdés a) pont

³² Bv. tv. 97. § (3) bekezdés ca) pont

³³ Bv. tv. 97. § (3) bekezdés cb) pont

³⁴ Bv. tv. 97. § (3) bekezdés e) pont

³⁵ Bv. tv. 97. § (7) bekezdés

kiegészül más eljárásokkal is. A kockázatértékelés során – a jogszabályi rendelkezésnek megfelelően³⁶ – az alábbiakban meghatározott kockázatok köre kerül felmérésre:

- fogolyszökés és annak kísérlete,
- öngyilkosságra vagy önkárosításra irányuló szándék, magatartás,
- bármely személy elleni erőszakos cselekmény vagy annak kísérlete,
- a bűnözői, illetve a fogvatartotti szubkultúrában betöltött vezetői, szervezői, végrehajtói szerep, tevékenység (akár saját személyiség, fizikai erő vagy társas kapcsolatok révén),
- a bűnözői, illetve a fogvatartotti szubkultúrában betöltött alacsony, kiszolgáltatott, veszélyeztetett szerep, sérülékenység,
- pszichoaktív szerrel való visszaélés.

4.2.1. A kockázatelemzés eszköze

A kockázatelemzés eszköze a PME, amely technikailag egy szoftver, és mint ilyen, áttekinthető keretet biztosít a kockázatértékelés alapját képző adatok gyűjtésének, illetve a kockázati szintek megjelenítésének. A kockázatértékelés folyamatában a bv. intézetek négy különböző szakterülete vesz részt, egymástól függetlenül hallgatják meg a fogvatartottakat, és töltnek ez alapján adatokat a PME rendszerébe. A négy szakterület tehát ugyanabba a szoftverbe tölti az adatokat, azonban technikailag négy különböző kérdőívet vesz fel a fogvatartottakkal:

- A nyilvántartási szakterület a kriminális háttérre, a korábbi és jelenlegi fogvatartásra vonatkozóan adja meg például az ítélet adatait, a visszaesésre vonatkozó információkat. Elsősorban tehát statikus, a közhites nyilvántartásból kinyerhető, a bűncselekmények jellegéből és a fogvatartott kriminális karrierjéből fakadó adatokkal támogatja a kockázatértékelést.
- A reintegrációs szakterület a fogvatartott kapcsolattartására, családi háttérére, iskolázottságára, foglalkoztatottsági és anyagi helyzetére, lakhatási viszonyaira, szerhasználati és egyéb függőségekkel kapcsolatos múltjára vonatkozóan rögzít adatokat.
- Az egészségügyi szakterület az általános egészségi állapotról és betegségek meglétéről, a gyógyszeresedés tényéről, valamint az anamnézis alapján a szuicid vagy a szerhasználói előéletről ad információkat.
- A pszichológia szakterület kérdőíve a leghosszabb, mely a pszichiátriai előzmények, az öngyilkosság, az önkárosítás, a pszichoaktív szer-használat, illetve a fogvatartott antiszociális attitűdjei, agresszivitása területén gyűjt és értékel információkat.

A négy szakterület négy különböző kérdőívnek megfelelően a szoftver moduláris felépítésű, az adatok szenzitív jellegét figyelembe véve jogosultsági rendszere is komplex, hierarchikus szinten került kidolgozásra. Így például az egészségügyi adatokat csak egészségügyi személyzet láthatja, azokhoz más nem férhet hozzá. A kockázatértékelést, azaz a fenti

---

³⁶ Vhr. 29. § (4) bekezdés

modulok szerinti kérdőív felvételét első alkalommal az elítélt befogadásakor kell elvégezni, azonban egyes, a fogvatartást befolyásoló eseményekhez köthetően (rendkívüli események, a fogvatartott életében bekövetkező jelentős életesemény stb.) a kockázatértékelést újra el kell végezni.

A kérdésekre adott válaszok alapján a PME felületén szakterületenként megjelenik egy kockázati besorolás, melynek értékét az egyes szakterületek képviselői szakmai döntés alapján eltéríthetik. A BFB az egyes szakterületek eredményeit összesítve dönt az elítélt egyes kockázati kategóriáinak szintjéről, ez lesz a végső kockázati besorolás.

4.2.1. A kockázatelemzés módszertani logikája

A hazai kockázatelemzési rendszer módszertani logikája nagyban hasonlít más európai országokban alkalmazott rendszer működési elvéhez. A kérdőív alapvetően a fogvatartottak önbevallásán alapuló válaszokra épít, melyet a szakterületi értékelések egészítenek ki. A rendszer tehát a fogvatartott által ismert (például bűncselekmény adatok), vagy a fogvatartott önbevallásán alapuló információkra épít. A négy szakterület mindegyike külön-külön végzi az adatfelvételt, azaz technikailag 4 szakterület 4 különböző kockázatértékelése zajlik le. Az összesített érték mindig a legmagasabb mért kockázathoz igazodik.

SZAKTERÜLET												
Kockázat/ kockázati szint	Nyilvántartás			Reintegráció			Egészségügy			Pszichológia		
	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas	Alacsony	Közepes	Magas
Szerhasználat	x			x						x	x	

Egy példával lemodellezve a működést: ha egy fogvatartott a reintegrációs tisztnak és a pszichológusnak is azt válaszolja, hogy sosem fogyasztott kábítószer, úgy az általuk értékelt kockázati szint alacsony lesz, hiszen az értékelés alapvetően az elítélt önbevallásán alapul.

Ugyanakkor, ha az egészségügyi befogadásnál a fogvatartott akut elvonási tünetei kapcsán gyógyszeres kezelést igényel az orvostól, akkor ennek nyomán a kockázati érték akkor lesz magas, ha azt az egészségügyi terület eltéríti. A reintegrációs tiszt az adatok szenzitív jellege és az ehhez társuló jogosultsági védelem okán nem fogja látni, hogy melyik és milyen válasz alapján, azaz az egészségügy által felvett információhoz nem fér hozzá, csak azt látja, hogy a kockázati szint magas.

A fogvatartási kockázatok jelentősége több szinten is megjelenik. Alapvetően jelzi a fogvatartás rendjét és biztonságát fenntartó intézkedések szükségességét, melyet elsődleges funkciójának tekinthetünk. A magas szuicid kockázat például utal arra, hogy több figyelmet igényel egy fogvatartott annak érdekében, hogy öngyilkosságát megelőzzük, pszichés

stabilitását elősegítsük. A szökési kockázat megléte fokozottabb őrzést indukál, a fogvatartotti hierarchiában betöltött alacsony státusz körültekintőbb elhelyezési szükségletre utal stb. Némely kockázat azonban többet is elmond ennél, és kihatással kell lennie a kategória-besorolás eredményére.

A szökési kockázatot például jellemzően statikus/historikus adatok alapján tudjuk értelmezni, például, ha a fogvatartottnak volt már korábban szökési kísérlete, vagy valamilyen formában megpróbált már kibújni az igazságszolgáltatás alól. Az agresszivitási kockázat az elítélt problémamegoldási stílusáról árulkodik, a szerhasználati kockázat pedig olyan lehetséges bv. intézetben tanúsított magatartásra utal, mely jelentősen megzavarja a mindennapi életet, akár rendkívüli események kialakulásához is vezethet. Éppen ezért a biztonság alappilléreként a fogvatartási kockázatokat is figyelembe kell venni a kategória-besoroláskor, részben azért, hogy reagáljunk rájuk, részben pedig azért, mert ezzel a rendkívüli események bekövetkezésének valószínűségét csökkenthetjük. A kockázatok mértékét és súlyát tehát mérlegelni szükséges, és indokolt esetben a szigorúbb kezdeti besorolás mellett kell dönteni.

4.3. Javaslat a speciális részlegekre való bevonásra

Fontos működési elem, hogy *kategória-besorolás mellett* az elítéltek számára speciális programokba vagy *speciális részlegekre való bevonásra* is javaslatot lehet tenni, azaz a kockázatok felmérése mellett kezelési javaslatok előirányzása is *törvényi cél*³⁷.

A sajátos kezelési igényű elítéltek közös jellemzője, hogy más bánásmódot igényelnek, mint a fogvatartotti átlagpopuláció. Ez azonban többféle módon megnyilvánulhat, ezért szükséges több típusú speciális részleget működtetni. A speciális részlegek előnye, hogy a sajátos kezelési igényű fogvatartottakat összegyűjti, lehetőséget adva ezáltal a bv. szervezeti erőforrások koncentrálására.

Bizonyos esetekben a speciális részlegre helyezéshez az elítélt mélyebb megismerése szükséges, így csak a fogvatartási időszakban merül fel olyan információ, ami a behelyezést indokolja, ám sokszor már a befogadáskor egyértelmű, hogy a biztonságos fogvatartás feltétele a behelyezés. A különböző speciális részlegek különböző sajátos igényekre reagálnak, behelyezési feltételeiket és annak módját a jogszabályok rögzítik. A feltételek meglétét azonban nem mindig lehet egyértelműen eldönteni, mivel legtöbbször nem állnak rendelkezésre olyan tényszerű információk, melyek ezeket lefedik. Mindez azt jelenti, hogy a kategóriába sorolás megismerési folyamatába tudatosan kell beépíteni egy olyan információszerzési metodikát, mely segíti a besorolást végző személyt a javaslat megtételének mérlegelésében.

A speciális részlegekre való behelyezési javaslatkötetkor mérlegelni kell a büntetési célok érvényesülésének szempontját. Ennek megfelelően a javaslat vonatkozhat azonnali vagy

---

³⁷ Bv. tv. 92. § (9) bekezdés

hosszabb távú behelyezésre is, figyelembe véve a speciális részleg sajátosságait és az elítéltek egyéniesített kezelését is a feltárt szükségleteik mentén. Erről az érintett speciális részlegek esetében még bővebben esik szó.

A bv. intézetekben, a fogva tartás végrehajtása során, szükséges ezen szükségletek és kezelési igények monitorozása, mivel ezek egy része változhat, valamint az elítéltek viselkedése, együttműködő vagy éppen együtt nem működő magatartása erősítheti vagy gyengítheti a javaslatok indokoltságát. A kategória-besorolás kapcsán végzett vizsgálat során különösen az alábbi speciális részlegekre való behelyezés vizsgálata releváns:

- A gyógyító-terápiás részleg³⁸
- A pszichoszociális részleg³⁹
- A drogprevenciós részleg⁴⁰
- Vallási részleg⁴¹
- Az első alkalommal végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték részlege⁴²
- Az időskorúak részlege⁴³
- A hosszúidős speciális részleg (HSR)⁴⁴
- A fogvatartás biztonságára különös veszélyt jelentő elítéltek részlege⁴⁵.

Fontos azonban leszögezni, hogy a vizsgálat alapján egy javaslatot szükséges tenni, nem a behelyezésről születik döntés. A részlegek jelentős része önkéntes alapú, némelyik ráadásul kérelemhez kötött, így a tényleges behelyezés többek között az elítélt szándékán, is múlik. Fontos továbbá, hogy a speciális részlegek jelentős része valamilyen dinamikus kockázati tényezőre reagál, melyek változhatnak (pl. szerhasználati jellemzők, akut pszichés állapot) az idő múlásával, így a behelyezettséget időszakos felülvizsgálattal szükséges nyomon követni.

5. A kategóriába besorolás egyéb szabályai

A KKMI-ben vagy az agglomerációs szervezeti egységén – kategóriába sorolás céljából – az elítélt elhelyezése legfeljebb 30 napig tarthat, amit a KKMI, illetve az agglomerációs szervezeti egység vezetője indokolt esetben további 30 nappal meghosszabbíthat⁴⁶.

A kezdeti kategória-besorolási határozat megszületéséig a végrehajtás rendjének az alábbiak szerint kell érvényesülnie:

- fogház- és börtönfokozatú elítélt esetén a III. kategóriának,
- fegyházfokozatú elítélt esetén a IV. kategóriának megfelelő szabályok az irányadók⁴⁷.

---

³⁸ Bv. tv. 106. §

³⁹ Bv. tv. 107. §

⁴⁰ Bv. tv. 108. §

⁴¹ Bv. tv. 109/A. §

⁴² Bv. tv. 109/B. §

⁴³ Bv. tv. 109/C. §

⁴⁴ Bv. tv. 105. §

⁴⁵ Bv. tv. 109. §

⁴⁶ Bv. tv. 92. § (5) bekezdés

A törvényben meghatározott esetekben, különös tekintettel a fogvatartott elhelyezhetőségére vonatkozó határidők betartására, a KKMI, az agglomerációs szervezeti egysége, valamint a BFB határozattal dönt az elítélt kezdeti kategória-besorolásáról, továbbá amennyiben az indokolt, illetőleg a jogszabályi feltételeknek való megfelelés esetén, javaslatot tehet az elítélt szükségleteinek megfelelő sajátos kezelési igényű részlegre helyezésére is⁴⁸.

Az elítélt számára a határozatot át kell adni, melynek átvételét ő aláírásával igazolja, egyúttal tájékoztatni kell a számára javasolt visszaesési és fogvatartási kockázatot csökkentő reintegrációs programokról, illetve amennyiben van ilyen, a sajátos kezelési igényű részlegre helyezésre vonatkozó javaslatról is⁴⁹.

A vizsgálati időszak utolsó momentumaként a KKMI, illetve az agglomerációs szervezeti egysége a szabadságvesztést végrehajtó bv. intézet kijelölése érdekében haladéktalanul értesíti a BVOP-t az elítélt kategória-besorolásáról, valamint, - amennyiben van ilyen - a sajátos kezelési igényű részlegre helyezésére vonatkozó javaslatáról⁵⁰.

6. Jogorvoslati és kontrollmechanizmusok

A 2024. márciusában hatályba lépő jogszabályi környezet számos új garanciális elemet is beépít a szabályzóba. Ez részben a bv. bírói kontrollmechanizmusokat, részben pedig szervezeti és szabályozási megoldásokat jelent.

A garanciális elemek közt a végrehajtási fokozatok tovább élő szerepe az egyik legfontosabb, mely a cselekmény tárgyi súlyából kiindulva szab korlátokat a szigorítás és enyhítés lehetőségének. A végrehajtási fokozat tehát a bírósági ítéletből fakadóan határozza meg a kezdeti kategória-besorolás és a kategória-rendszerben való előmenetel lehetőségeit is.

Szintén garanciális elemként értelmezhető, hogy a kategória-besorolásokhoz köthető döntéseket a törvény különböző illetékességi és hatásköri szintekre helyezi. Így az ítélettartam hosszának függvényében helyi, agglomerációs vagy központi hatáskörbe helyezi a döntési kompetenciákat. Részben a büntetési célok érvényesítése, részben a visszaélészerű működés megakadályozása volt a célja annak is, hogy a kategóriák közti előmenetel az ítélettartamból számítottan csak időarányosan lehetséges. Mindemellett az új eljárásrendekhez dedikált panaszmechanizmus is beépítésre került, és a bv. bírói szerepkör is szélesedik.

---

⁴⁷ Bv. tv. 92. § (5) bekezdés

⁴⁸ Bv. tv. 92. § (6) bekezdés

⁴⁹ Bv. tv. 92. § (9) bekezdés

⁵⁰ Bv. tv. 92. § (11) bekezdés

6.1. Panaszügyek

Az elítelt a kategória-besorolásról szóló határozattal szemben, az általa aláírásával igazolt módon átvett dátumtól, vagy a döntés közlésének elmulasztásától számított 15 napon belül panasszal élhet a döntést meghozó szervnél. Ha a határozatot

- a) a BFB hozta, a panaszt az intézetparancsnok⁵¹,
- b) a KKMI agglomerációs szervezeti egysége hozta, a KKMI vezetője⁵²,
- c) a KKMI hozta, az országos parancsnok⁵³ bírálja el.

A panasznak a döntésre nincs halasztó hatálya, elbírálására és az erről szóló döntés közlésére 30 nap áll rendelkezésre.

6.2. Felülvizsgálati lehetőségek

Az alábbi, jogszabályban meghatározott esetekben az elítelt bv. bírói felülvizsgálati kérelmet terjeszthet elő a határozattal szemben.

– Szigorúbb kezdeti kategória-besorolás

A szigorúbb kezdeti kategória-besorolással kapcsolatos eljárást annak a bv. intézetnek a székhelye szerint illetékes büntetés-végrehajtási bíró folytatja le, ahol az elítelt kockázatelemzési vizsgálatát elvégezték. A hozott határozattal szembeni bírósági felülvizsgálati kérelmet a büntetés-végrehajtási bíró az iratnak a hozzá érkezésétől számított 15 napon belül bírálja el⁵⁴.

– Kockázatelemzés alapján történő kategória-visszasorolás

Amennyiben a jogszabályban meghatározottak⁵⁵ alapján a BFB kezdeményezi az elítelt újbóli kockázatelemzési vizsgálatát, a lefolytatott újabb kockázatelemzési vizsgálat eredményeként a KKMI vagy az agglomerációs szervezeti egysége az elítelt aktuális kategória-besorolásához képest eggyel szigorúbb kategóriába történő visszasorolásáról dönthet, illetve (a 97/A. § (4) bekezdés b) pontja és (5) bekezdés b) pontja szerinti esetben) az I. kategóriába sorolt elíteltet a III. kategóriába visszasorolhatja. A kockázatelemzés alapján történő kategória-visszasorolásról szóló határozattal szemben is lehetőség adódik bírósági felülvizsgálati kérelem előterjesztésére, melyet a bv. bíró az iratnak a hozzá érkezésétől számított 15 napon belül bírál el⁵⁶.

---

⁵¹ Bv. tv. 21. § (1) bekezdés

⁵² Bv. tv. 94. § (1) bekezdés a) pontja

⁵³ Bv. tv. 94. § (1) bekezdés b) pontja

⁵⁴ Bv. tv. 73. § (1) bekezdés

⁵⁵ Bv. tv. 97/A. § (4) és (5) bekezdés

⁵⁶ Bv. tv. 73. § (1) bekezdés

– **Azonnali kategória-visszasorolás**

Kiemelkedően súlyos fegyelemsértés esetén a bv. intézet parancsnoka – a kreditpontoktól függetlenül – az elítélt legfeljebb két kategóriára terjedő azonnali visszasorolásáról határozhat. Az azonnali kategória-visszasorolás elrendeléséről hozott határozattal szembeni bírósági felülvizsgálati kérelmet a büntetés-végrehajtási bíró az iratnak a hozzá érkezésétől számított 5 napon belül bírálja el⁵⁷.

– **Kreditpontszámítás vizsgálata**

Az elítéltek kategóriák közti előmenetelének potenciális dátumához szintén kapcsolódik bv. bírói felülvizsgálati lehetőség, amikor az elítélt a bv. intézet által elvont és/vagy jóváírt kreditpontokkal összefüggő, visszaélészerű számítást feltételez. A kreditpont számítás vizsgálatával szembeni bírósági felülvizsgálati kérelmet a bv. bíró az iratnak a hozzá érkezésétől számított 15 napon belül bírálja el⁵⁸.

---

⁵⁷ Bv. tv. 73. § (2) bekezdés

⁵⁸ Bv. tv. 73.§ (1) bekezdés

ZÁRADÉK

A dokumentum elektronikus aláírással hitelesített
30500/757-5/2024.ált.